

Analyzing the Everyday Life of Generation Y Women within the Framework of the Geopolitics of Cyberspace

Shervi Ghezelbash¹ , Horieh Dehghan Shad² , Mahnaz Ronaghi Notash³ ,
Ehsan Rahmani Khalili⁴

1. PhD student in Culture and Communication, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. Email: shervin.ghezelbash@iau.ac.ir
2. Assistant Professor, Department of Communication, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. Email: hoo.dehghanshad@iauctb.ac.ir
3. Assistant Professor, Department of Communication, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. Email: mah.ronaghi_notash@iauctb.ac.ir
4. Assistant Professor, Department of Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. Email: ehs.rahmanikhalili@iauctb.ac.ir

ARTICLE INFO

Abstract

Article type:
Research Paper

Article history:

Received: 28 March
2025
Revised: November 27,
2025
Accepted: April 28,
2026
Published: April 28,
2026

Keywords:

Generation Y
Cyberspace Digital
Everyday Life

This study investigates the everyday life of Generation Y women within the cyber public sphere using a qualitative grounded theory approach. Through purposive theoretical sampling, 25 women with diverse backgrounds were interviewed, and data were analyzed via MAXQDA across open, axial, and selective coding stages. From 483 open codes, axial categories emerged including digital identity, online social capital, privacy, digital burnout, and platform entrepreneurship. The selective coding identified the core phenomenon as "the intertwining of cyberspace with the gendered everyday life of Gen Y women." Influenced by causal conditions like smartphone penetration and algorithmic logic, alongside contextual and intervening factors such as cultural norms and digital literacy, the study highlights consequences ranging from empowerment and professional growth to surveillance, self-censorship, and time fragmentation. Ultimately, the research proposes strategies for gender-sensitive platform policymaking and enhanced digital health literacy.

How to cite: Ghezelbash, S., Dehghan Shad, H., Ronaghi Notash, M. and Rahmani Khalili, E. (2026). Analyzing the Everyday Life of Generation Y Women within the Framework of the Geopolitics of Cyberspace. *Geography and Regional Planning*, 16 (62),306-326. <https://doi.org/10.22034/jgeoq.2026.581741.4442>

© Author(s) retain the copyright and full publishing rights
Education
DOI: <https://doi.org/10.22034/jgeoq.2026.581741.4442>

Publisher: Qeshm Institute of Higher

Introduction

In recent decades, technological advancements in ICT have fundamentally reshaped everyday life, transforming social interaction, consumption, and identity formation. For women, especially those of Generation Y, life is increasingly intertwined with digital environments. As a transitional cohort navigating both traditional and digital eras, Gen Y women in Iran—born between the early 1980s and early 2000s—experience cyberspace not merely as a tool, but as a vital space for professional development, education, and social activism. The advent of Web 2.0 has empowered these women to evolve from passive information consumers into active agents within online platforms, fostering digital entrepreneurship and social networking. Nevertheless, this digital immersion introduces significant challenges, including privacy threats, gender-based stereotypes, and the psychological pressures of constant connectivity. Despite the growing influence of virtual spaces, domestic research often overlooks the comprehensive, multidimensional impact of cyberspace on women's lived experiences. This study addresses this scholarly gap by analyzing the dual nature of digital opportunities and challenges. By exploring how cyberspace reorganizes the daily routines and social interactions of Gen Y women, this research underscores the necessity of a deeper understanding of digital impacts on their overall quality of life and social positioning.

Methodology

Data for this study were gathered using semi-structured in-depth interviews, focusing on Generation Y women in Tehran born between the early 1980s and mid-1990s. The sample consisted of 25 active social media users—spending over three hours daily online—selected through purposive theoretical sampling, a fundamental strategy in Grounded Theory. The sampling process continued until theoretical saturation was achieved, ensuring the robustness of the findings. Inclusion criteria required consistent platform usage, willingness to participate, and relative digital literacy. To capture a comprehensive and holistic perspective of the phenomenon, the participant group was diversified by age, education level, and employment status. Data analysis was systematically conducted using MAXQDA software, which provided advanced tools for coding and managing the qualitative textual data.

Results and Discussion

To explain the role of cyberspace in the daily lives of Generation Y women, this research analyzed data from 25 in-depth interviews through the three stages of Grounded Theory: open, axial, and selective coding. This analytical process identified "the purposeful utilization of cyberspace" as the core phenomenon, manifesting through continuous learning, professional skill development, expanded social interactions, increased self-confidence, and efficient time management. This central phenomenon organizes the relationships between various categories and serves as the basis for analyzing causal, contextual, and intervening conditions. The causal conditions identified include access to digital tools, level of digital literacy, and social motivations, which collectively determine the extent to which women can effectively engage with digital environments. Ultimately, the findings underscore that cyberspace acts as a dynamic, multi-layered force that, when managed strategically, yields significant positive consequences. By consciously navigating this digital landscape, Gen Y women can enhance their individual empowerment, refine their skill sets, and experience a meaningful improvement in their overall quality of life and socio-cultural interactions.

Conclusion

In conclusion, comparing these findings with previous studies reveals that while cyberspace offers vast opportunities for learning and social interaction, improper engagement can lead to adverse outcomes. This research provides a comprehensive framework that integrates the core phenomenon with causal, contextual, and intervening conditions, alongside specific consequences and strategies. The study highlights that educational policies, enhanced digital literacy, and robust infrastructure are vital for ensuring that Generation Y women navigate cyberspace effectively and safely. Beyond individual and social empowerment, this framework offers a roadmap for designing optimized digital management programs, enabling researchers and policymakers to better understand and address the specific digital needs and impacts regarding this demographic.

Ethical considerations

Following the principles of research ethics

The authors have observed the principles of ethics in conducting and publishing this scientific research, and this is confirmed by all of them.

Data Availability Statement

Data available on request from the authors.

Acknowledgements

First author: Preparation of samples, conducting experiments and collecting data, performing calculations, statistical analysis of data, analysis and interpretation of information and results, preparing a draft of the article.

Second author: Preparation of samples, conducting experiments and collecting data, performing calculations, statistical analysis of data, analysis and interpretation of information and results, preparing a draft of the article.

Third author: Preparation of samples, conducting experiments and collecting data, performing calculations, statistical analysis of data, analysis and interpretation of information and results, preparing a draft of the article.

Ethical Considerations

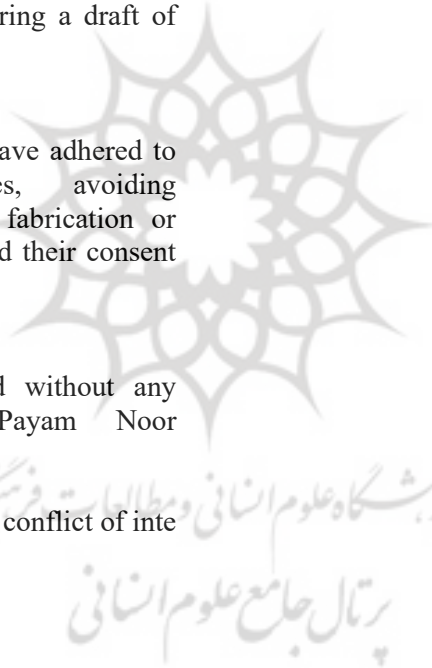
The authors affirm that they have adhered to ethical research practices, avoiding plagiarism, misconduct, data fabrication or falsification, and have provided their consent for this article's publication.

Funding

This research was conducted without any financial support from Payam Noor University.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of inte

انجمن ژئوپلیتیک ایران

فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی منطقه‌ای

شاپا چاپی: ۶۴۶۲-۲۲۲۸ شاپا الکترونیکی: ۲۱۱۲-۲۷۸۳

Homepage: <https://www.jgeoqeshm.ir/>

تحلیل زندگی روزمره زنان نسل Y در چارچوب جغرافیای سیاسی فضای مجازی

شروین قزلباش^۱، حوریه دهقان شاد^۲✉، مهناز رونقی نوتاش^۳، احسان رحمانی خلیلی^۴

۱. دانشجوی دکتری فرهنگ و ارتباطات، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: shervin.ghzelbash@iau.ac.ir

۲. استادیار گروه ارتباطات، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: hoo.dehghanshad@iauctb.ac.ir

۳. استادیار گروه ارتباطات، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: mah.ronaghi_notash@iauctb.ac.ir

۴. استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: ehs.rahmanikhalili@iauctb.ac.ir

چکیده

این پژوهش با هدف «زندگی روزمره زنان نسل وای با توجه به حوزه عمومی سایبر» انجام شد. رویکرد مطالعه کیفی و ماهیت آن کاربردی است؛ روش تحقیق مبتنی بر نظریه داده‌بنیاد. جامعه پژوهش شامل ۲۵ زن نسل وای با تنوع در وضعیت اشتغال، تحصیل و وضعیت تأهل است که به شیوه نمونه‌گیری نظری هدفمند انتخاب شدند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته گردآوری و با نرم‌افزار MAXQDA در سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی تحلیل گردید. در کدگذاری باز، ۴۸۳ کد مفهومی استخراج شد. در کدگذاری محوری، مقولاتی چون «هویت دیجیتال و خودارائه‌گری»، «سرمایه اجتماعی آنلاین و پیوندهای ضعیف/قوی»، «امنیت و حریم خصوصی»، «مدیریت زمان و فرسودگی دیجیتال»، و «توانمندسازی حرفه‌ای و کارآفرینی پلتفرمی» شناسایی شد. در کدگذاری انتخابی، پدیده محوری «درآمیزی فضای سایبر با روزمرگی جنسیت‌مند زنان نسل وای» استخراج شد. یافته‌ها نشان دادند شرایط علی (نفوذ گوشی‌های هوشمند، منطق الگوریتمی پلتفرم‌ها)، شرایط زمینه‌ای (هنجارهای فرهنگی-خانوادگی، فرصت‌های شغلی و آموزشی)، و شرایط مداخله‌گر (سواد رسانه‌ای دیجیتال، حمایت شبکه‌های نزدیک) در شکل‌گیری و جهت‌دهی این پدیده مؤثرند. پیامدها شامل «افزایش دسترسی و توانمندسازی»، «تجربه نظارت و خودسانسوری»، «تکه‌تکه شدن زمان و توجه»، و «بازتعریف تعلق و روابط اجتماعی در بستر پلتفرم‌ها» بود. در نهایت، راهبردهایی چون ارتقای سواد رسانه‌ای و سلامت دیجیتال، تقویت سیاست‌گذاری پلتفرمی حساس به جنسیت، و توانمندسازی شبکه‌های حمایتی پیشنهاد شد.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۷ دی ۱۴۰۴

تاریخ بازنگری: ۶ آذر ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: ۸ اردیبهشت ۱۴۰۵

تاریخ انتشار: ۸ اردیبهشت ۱۴۰۵

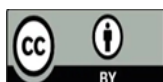
کلیدواژه‌ها:

نسل وای فضای سایبر
روزمرگی دیجیتال

استناد: قزلباش، شروین، دهقان شاد، حوریه، رونقی نوتاش، مهناز و رحمانی خلیلی، احسان. (۱۴۰۵). تحلیل زندگی روزمره زنان نسل Y در

چارچوب جغرافیای سیاسی فضای مجازی. *جغرافیا و برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، ۱۶(۶۲)، ۳۰۶-۳۲۶. DOI:

10.22034/jgeoq.2026.581741.4442

© نویسندگان.

ناشر: موسسه آموزش عالی قشم

مقدمه

در دهه‌های اخیر، تحولات فناورانه به‌ویژه در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات، ابعاد مختلف زندگی روزمره را با تغییرات بنیادین مواجه ساخته است. گسترش فضای سایبری و نفوذ روزافزون آن در عرصه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و ارتباطی، موجب بازتعریف شیوه‌های زیست فردی و جمعی شده و الگوهای تعامل، مصرف، مشارکت اجتماعی و هویت‌یابی را دستخوش دگرگونی کرده است. در این میان، زندگی روزمره زنان به‌عنوان یکی از گروه‌های اجتماعی فعال و اثرپذیر از این تحولات، بیش از پیش با فضای دیجیتال گره خورده و بخش قابل‌توجهی از فعالیت‌ها، روابط و تجربه‌های زیسته آنان در بستر فضای سایبری شکل می‌گیرد.

زنان نسل وای، به‌دلیل قرار گرفتن در مقطعی گذار میان زیست سنتی و دیجیتال، تجربه‌ای متفاوت از فضای سایبری نسبت به نسل‌های پیش و پس از خود دارند. این نسل، هم‌زمان با رشد اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، وارد مراحل مختلف زندگی اجتماعی، شغلی و خانوادگی شده و فضای سایبری را نه تنها به‌عنوان ابزار، بلکه به‌مثابه بخشی از زندگی روزمره خود تجربه کرده است. حضور مستمر در شبکه‌های اجتماعی، استفاده از بسترهای آنلاین برای آموزش، اشتغال، خرید، ارتباطات اجتماعی و حتی کنشگری اجتماعی و فرهنگی، سبب شده است که فضای سایبر نقش تعیین‌کننده در بازسازی سبک زندگی، روابط اجتماعی و کیفیت زیست روزمره زنان این نسل ایفا کند.

با ظهور وب ۲.۰ و گسترش شبکه‌های اجتماعی، کاربران از مصرف‌کنندگان صرف اطلاعات به کنشگران فعال در تولید و بازنشر محتوا تبدیل شده‌اند (Rakshikar, 2015:55). این ویژگی، فرصت‌های تازه‌ای برای زنان در زمینه‌های توانمندسازی فردی، توسعه کسب‌وکارهای آنلاین، آموزش غیررسمی و گسترش شبکه‌های ارتباطی فراهم کرده است (Tolnaiová & ۲۰۲۰ Gálík). با این حال، هم‌زمان با این فرصت‌ها، چالش‌هایی نظیر تهدید حریم خصوصی، ناامنی اطلاعاتی، بازنمایی‌های کلیشه‌ای جنسیتی، خشونت آنلاین و فشارهای روانی ناشی از حضور مداوم در فضای دیجیتال نیز زندگی روزمره زنان را تحت تأثیر قرار داده است.

فضای سایبری به‌عنوان یک عرصه اجتماعی نوین، بستر شکل‌گیری تعاملات اجتماعی جدید و بازتعریف روابط انسانی محسوب می‌شود (Cocking, 2008). اینترنت و شبکه‌های رایانه‌ای، به‌ویژه برای نسل وای که در ایران عمدتاً متولدین دهه ۱۳۶۰ تا اوایل دهه ۱۳۸۰ را شامل می‌شود، زمینه‌ساز تغییر در شیوه‌های ارتباط، هویت‌یابی و سبک زندگی شده‌اند (Razie et al., 2024). این تغییرات، اگرچه برای گروه‌های مختلف زنان این نسل می‌تواند متفاوت باشد، اما در مجموع نشان‌دهنده نقش پررنگ فضای سایبری در سازمان‌دهی زندگی روزمره آنان است.

با وجود اهمیت روزافزون فضای سایبری در زندگی زنان نسل وای، بررسی‌های انجام‌شده در پژوهش‌های داخلی عمدتاً به برخی جنبه‌های محدود این فضا پرداخته و کمتر به تحلیل جامع و چندبعدی نقش آن در زندگی روزمره زنان توجه کرده‌اند. از این رو، خلأ پژوهشی در زمینه واکاوی هم‌زمان فرصت‌ها و چالش‌های فضای سایبری در زندگی روزمره زنان نسل وای در ایران محسوس است. مطالعه حاضر با تمرکز بر این خلأ، به تحلیل نقش فضای سایبری در ابعاد مختلف زندگی روزمره زنان نسل وای می‌پردازد و بر ضرورت شناخت عمیق‌تر تأثیرات این فضا بر الگوهای زیست، تعاملات اجتماعی و کیفیت زندگی این گروه جمعیتی تأکید دارد.

مبانی پژوهش

نقش فضای سایبری در زندگی روزمره

سایبر به هر چیزی که شامل رایانه یا شبکه‌های رایانه‌ای مانند اینترنت باشد، اشاره دارد. توسعه فناوری اطلاعات در طول ۳۰ سال گذشته به طرز چشمگیری افزایش یافته است. افراد اکنون بخش قابل‌توجهی از زندگی خود را در فضایی به نام - فضای مجازی - می‌گذرانند که قبلاً وجود نداشت. همه ما از مزایای باورنکردنی «بزرگراه اطلاعاتی» فضای مجازی، یعنی اینترنت، آگاه هستیم؛ مقرون به صرفه بودن، راحتی، اتصال، خلاقیت، نوع‌دوستی و تبادل آموزشی و فرهنگی، همراه با رشد کارآفرینی و

فرصت‌های تجاری. با این حال، مزایای قابل توجه مرتبط با استعمار فضای مجازی توسط ما، جنبه‌های منفی نیز دارد. فعالیت سایبری می‌تواند پیامدهایی در دنیای واقعی داشته باشد. ادعاهای استقلال فضای مجازی مبتنی بر یک دوگانگی کاذب است: فیزیکی و مجازی در مقابل هم نیستند؛ بلکه مجازی، فیزیکی را پیچیده می‌کند و برعکس. به عبارت دیگر، آنچه در اکوسیستم سایبری اتفاق می‌افتد می‌تواند بر دنیای «واقعی» تأثیر بگذارد و برعکس. ضروری است که این محیط جدید را به صورت علمی بررسی کرد تا مزایای آن را به حداکثر برسانیم و از خطر و آسیب بالقوه جلوگیری کرد. (Slane, 2007).

تأثیر فضای مجازی اینترنت در زندگی

کاکینگ^۱ چنین بیان می‌نماید "می‌توان گفت که فضای مجازی اینترنت به خودی خود به دنیای جدید زندگی ما تبدیل شده است که در آن ارتباط برقرار می‌کنیم، یاد می‌گیریم، تجارت می‌کنیم یا سرگرم می‌شویم. این مکان خاصی است که بخش وسیعی از زندگی شخصی ما را منعکس می‌کند، بنابراین در این زمینه، شاید بتوانیم بگوییم که به مکانی تبدیل می‌شود که دوست داریم مدتی را در آن بگذرانیم - و تقریباً احساس کنیم در خانه هستیم. کاکینگ توضیح می‌دهد که فناوری رایانه طیف وسیعی از ابعاد را ارائه می‌دهد که می‌توانیم از آنها برای بیان و توسعه هویت شخصی و انواع مختلف روابط خود استفاده کنیم". به عنوان مثال، می‌توانیم از ایمیل متنی و اتاق گفتگو، انجمن‌ها یا فناوری وبسایت و وب کم برای معرفی خود، شروع روابط حرفه‌ای و همچنین شخصی و شرکت در هرگونه اجتماع ممکن (بر اساس سرگرمی، علایق و غیره) استفاده کنیم، Cocking, (2008).

فرهنگ‌پذیری برای «نسل Y» در فضای مجازی

نسل Y که با نام نسل هزاره نیز شناخته می‌شود، به افرادی اطلاق می‌شود که بین سال‌های ۱۹۸۱ تا ۱۹۹۶ متولد شده‌اند. مطالعات بین فرهنگی روش‌هایی برای توضیح فرآیند فرهنگ‌پذیری و اینکه از چه سیستم مفاهیمی باید برای تعریف این فرآیند استفاده کنیم، ارائه می‌دهد. یکی از ویژگی‌های کلیدی فرآیند فرهنگ‌پذیری برای «نسل Y» در فضای مجازی این است که این فرآیند به شکل تولید محتوای مستقل در پلتفرم‌های رسانه‌ای مختلف در فضای مجازی نیز وجود دارد، اگرچه به عنوان اولین تجربه با فضای سایبری به شکل کسب مهارت‌های ارتباطی مورد استفاده در این فضا آغاز شده است (Internet World Stats, 2009).

جدول ۱. پیشینه‌های پژوهش

نویسنده	سال	هدف مطالعه	نتایج
حسینی و ابراهیم زاده	۱۴۰۳	واکاوی تأثیر فضای مجازی بر هویت زنان در جامعه اسلامی و راهکارهای برون رفت	بر اساس اطلاعات پژوهش‌های مختلف و نتایج این پژوهش‌ها به این جمع بندی رسیدند که فضای مجازی، علاوه بر فواید و برکات بسیاری که دارد، اگر به طور صحیح از آن استفاده نشود، معضلات زیادی بر هویت زنان، به همراه خواهد داشت. در راستای رفع پیامدهای منفی فضای مجازی، راهکارهایی جهت برون رفت از آنها با تأکید بر آموزه‌های اسلامی، ارائه شده است. در نهایت، سواد رسانه‌ای، خود آگاهی و تقوی به عنوان مهم‌ترین عناصر حل معضلات فضای مجازی بر هویت زنان معرفی

^۱ Cocking

شده است			
یافته‌های پژوهش نشان داد که برای کاهش این وضعیت و متوقف کردن این امر و انتقام گرفتن باید آن مجرمان را مجازات کرد. دولت ایالتی، دولت هند، آگاهی‌رسانی را گسترش داد و انواع مختلفی از برنامه‌ها را برای محافظت از زنان و دختران در برابر افراد کلاهبردار و ایجاد محیطی سالم و امن راه‌اندازی کرد که انجام آن اجباری بود	عصر دیجیتال و زنان / امنیت سایبری	۲۰۲۵ و	کمبل و ماد هولکار

روش شناسی پژوهش

در این پژوهش برای گردآوری داده‌ها از تکنیک مصاحبه عمیق نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. جامعه و نمونه آماری در بخش کیفی شامل زنان نسل وای (دهه‌های ۱۳۶۰ تا اواسط ۱۳۷۰) شهر تهران است که به طور فعال از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند و روزانه بیش از سه ساعت در این فضاها حضور دارند. نسل وای، که به عنوان نسل هزاره نیز شناخته می‌شود، در این پژوهش، نمونه‌ها از میان کاربران زن نسل وای در شهر تهران و بر اساس روش نمونه‌گیری نظری هدفمند انتخاب شدند. این روش از مهم‌ترین راهبردها در تحقیقات کیفی، به‌ویژه در چارچوب نظریه داده‌بنیاد است. در این پژوهش، فرآیند نمونه‌گیری تا رسیدن به مرحله اشباع نظری ادامه یافت و در نهایت ۲۵ نفر از زنان نسل وای شهر تهران به‌عنوان مشارکت‌کنندگان انتخاب شدند. معیارهای ورود به مطالعه شامل تجربه استفاده مداوم از شبکه‌های اجتماعی، تمایل به مشارکت در مصاحبه، و آشنایی نسبی با فناوری‌های دیجیتال بود. به‌منظور اطمینان از تنوع در داده‌ها، مشارکت‌کنندگان از نظر سن، سطح تحصیلات، وضعیت شغلی و تجربه زیسته در استفاده از شبکه‌های اجتماعی دارای تفاوت بودند تا تصویر جامع‌تری از پدیده مورد بررسی به دست آید. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار MAXQDA استفاده شد که یکی از ابزارهای پیشرفته تحلیل داده‌های کیفی است و امکانات گسترده‌ای برای کدگذاری، مدیریت و تحلیل داده‌های متنی، تصویری و صوتی فراهم می‌آورد.

یافته‌های تحقیق

در این پژوهش، تحلیل داده‌ها بر اساس رویکرد کیفی و با بهره‌گیری از روش نظریه زمینه‌ای و سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام شد. فرآیند تحلیل به‌صورت هم‌زمان با گردآوری داده‌ها پیش رفت تا امکان مقایسه مستمر و تعمیق مفاهیم فراهم شود.

در مرحله نخست، کدگذاری باز انجام گرفت. در این مرحله، متن مصاحبه‌ها به‌صورت خطبه‌خط و با دقت بالا بررسی شد و در مجموع ۵۰۴ کد باز استخراج گردید. هر یک از این کدها بازتاب‌دهنده بخشی از تجربه زیسته، ادراکات و کنش‌های روزمره زنان نسل وای در مواجهه با فضای سایبر بود. هدف اصلی این مرحله، شناسایی حداکثری مفاهیم معنادار موجود در داده‌ها بدون اعمال پیش‌فرض‌های نظری و محدودیت‌های مفهومی بود.

در مرحله دوم، کدگذاری محوری با هدف سازمان‌دهی و یکپارچه‌سازی کدهای باز انجام شد.

پس از جمع‌آوری داده‌های کیفی حاصل از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با نمونه پژوهش، تحلیل داده‌ها در ابتدا از طریق کدگذاری باز انجام شد تا مفاهیم اولیه و ابعاد مختلف پدیده مورد مطالعه شناسایی گردد. این مرحله امکان تفکیک داده‌ها به واحدهای معنایی مستقل و استخراج مفاهیم اولیه از متن مصاحبه‌ها را فراهم می‌سازد و پایه‌ای برای تحلیل‌های ساختاریافته بعدی ایجاد می‌کند.

در مرحله بعد، کدگذاری محوری برای سازمان‌دهی و یکپارچه‌سازی مفاهیم استخراج شده و شناسایی روابط میان آن‌ها به کار گرفته شد. در این فرایند، پژوهشگر مقولات اصلی را شناسایی و سایر مفاهیم مرتبط را پیرامون آن‌ها قرار می‌دهد تا ساختارهای مفهومی شکل گیرد. این مرحله امکان تبیین روابط میان مفاهیم، دسته‌بندی آن‌ها در قالب مقولات فرعی و آماده‌سازی داده‌ها برای تحلیل نظری نهایی را فراهم می‌کند.

کدگذاری محوری باعث انسجام بیشتر داده‌ها و یکپارچه شدن مفاهیم مرتبط شده و زمینه لازم برای ارائه تصویری جامع و مستدل از موضوع پژوهش را فراهم می‌آورد. بدین ترتیب، این مرحله نقش حیاتی در پیوند میان داده‌های اولیه و مقولات نهایی پژوهش ایفا کرده و پایه‌ای علمی برای تحلیل‌های عمیق‌تر و استخراج نتایج مستند فراهم می‌کند.

جدول ۲. سیر از مفاهیم به مقولات فرعی

شماره مقوله فرعی	نام مقوله فرعی	تعداد تکرار مفاهیم	مفاهیم (ارجاع به شماره کد باز و شماره مصاحبه)
1	یادگیری و توسعه مهارت	15	دنبال کردن گروه‌های آموزشی باعث یادگیری و توسعه مهارت‌های کاری و زندگی (کد:۵:۱)، دنبال کردن صفحات آموزشی باعث یادگیری مهارت جدید (کد:۶۳:۶)، بعضی محتواها باعث یادگیری مهارت جدید می‌شوند (کد:۱۰۰:۹)، یادگیری مهارت‌های شغلی و شخصی (کد:۹۶:۹)، یادگیری مهارت‌های عملی از گروه‌ها و کانال‌ها (کد:۱:۲)، افزایش مهارت‌های حرفه‌ای از محتوای آموزشی (کد:۳:۳)، مشارکت در گروه‌های تخصصی باعث یادگیری مهارت می‌شود (کد:۳:۴)، تجربه یادگیری از محتوای انگیزشی (کد:۴:۵)، توسعه مهارت‌های نرم و شناختی از شبکه‌های اجتماعی (کد:۶:۶)، یادگیری همزمان با سرگرمی (کد:۷:۷)، یادگیری تجربیات دیگران و الگوبرداری (کد:۸:۸)، آموزش‌های آنلاین و گروه‌های تخصصی (کد:۹:۹)، مهارت‌آموزی از محتواهای آموزشی (کد:۱۰:۱۰)
2	تعامل اجتماعی و ارتباط	12	شبکه‌های اجتماعی کمک می‌کند با دوستان قدیمی در ارتباط باشم (کد:۶۵:۶)، بعضی تعاملات مجازی جایگزین تعاملات واقعی با خانواده و دوستان می‌شود (کد:۹۳:۹)، حس مشارکت اجتماعی از بازخوردها (کد:۹۷:۹)، وقتی با دیگران بحث می‌کنم دیدگاه‌های مختلف را درک می‌کنم (کد:۱۰۱:۹)، ارتباط آنلاین باعث حفظ روابط خانوادگی و دوستانه (کد:۲:۲)، مشارکت در گروه‌های کاری و دوستانه (کد:۳:۳)، گسترش شبکه‌های اجتماعی و دوستی‌ها (کد:۴:۴)، تعامل با همکاران و همکلاسی‌ها در فضای مجازی (کد:۵:۵)، ارتباطات اجتماعی از طریق چت و پیام‌رسان‌ها (کد:۶:۶)، مشارکت در بحث‌ها و گروه‌ها (کد:۷:۷)، حفظ ارتباط با همسایگان و دوستان آنلاین (کد:۸:۸)، تعامل و مشارکت در کانال‌های اجتماعی تخصصی (کد:۹:۹)
3	خودارزشی و اعتماد به نفس	10	وقتی عکس یا مطلبی می‌گذارم و بازخورد می‌گیرم حس اعتماد به نفس پیدا می‌کنم (کد:۵۹:۵)، بازخوردها حس ارزشمندی ایجاد می‌کنند (کد:۶۶:۶)، شبکه‌های اجتماعی باعث می‌شوند حس ارزشمندی و تأیید اجتماعی داشته باشم (کد:۶۶:۶)، احساس

<p>ارزشمندی از تعداد لایک‌ها و بازخوردها (کد:۱:۱)، اعتماد به نفس حاصل از تعاملات مثبت آنلاین (کد:۲:۲)، رضایت و خودارزشی از پست‌ها و مشارکت‌ها (کد:۳:۳)، افزایش اعتماد به نفس از فعالیت‌های آموزشی آنلاین (کد:۴:۴)، تأیید اجتماعی و حمایت گروهی (کد:۵:۵)، تجربه احساس ارزشمندی از موفقیت‌های دیگران (کد:۶:۶)، خودارزشی حاصل از تعاملات مثبت با جامعه آنلاین (کد:۷:۷)</p>			
<p>محتوای انگیزشی باعث تعهد به اهداف می‌شود (کد:۶۴:۶۶)، موفقیت دیگران انگیزه می‌دهد (کد:۶۰:۵۵)، محتوا باعث اصلاح رفتار و مثبت‌تر شدن می‌شود (کد:۹۴:۹۴)، بعضی محتوای انگیزشی باعث افزایش انگیزه من می‌شود (کد:۶۴:۶۶)، انگیزش برای بهبود فردی و شغلی از طریق شبکه‌ها (کد:۱:۲)، پیگیری اهداف شخصی از طریق محتوای آموزشی (کد:۲:۳)، الهام گرفتن از موفقیت دیگران در شبکه‌ها (کد:۳:۴)، تعهد به اهداف و استمرار فعالیت‌های آنلاین (کد:۴:۵)، تقویت انگیزه و پایداری در برنامه‌های روزمره (کد:۵:۵)، افزایش انگیزه و توجه به خودسازی از شبکه‌های اجتماعی (کد:۶:۶)</p>	10	انگیزش و تعهد	4
<p>احساس می‌کنم باید زمان کمتری در فضای مجازی باشم تا تمرکز واقعی داشته باشم (کد:۶۸:۶۸)، بعضی روزها ترجیح می‌دهم وقت خود را آنلاین بگذرانم تا در بیرون از خانه (کد:۱۰۲:۹۹)، شبکه‌های اجتماعی باعث شده زمان کمتری را در بیرون از خانه سپری کنم (کد:۶۱:۵۵)، نیاز به مدیریت زمان آنلاین برای تمرکز واقعی (کد:۱:۱)، کاهش فرسودگی دیجیتال از طریق محدود کردن زمان آنلاین (کد:۲:۲)، برنامه‌ریزی زمان مصرف شبکه‌های اجتماعی (کد:۳:۳)، فرار از اتلاف وقت و مدیریت زمان آنلاین (کد:۴:۴)، ایجاد تعادل بین زندگی واقعی و آنلاین (کد:۵:۵)</p>	8	مدیریت زمان و فرسودگی دیجیتال	5
<p>بعضی محتواها باعث تغییر نگرش نسبت به زندگی می‌شود (کد:۶۷:۶۷)، یادگیری دیدگاه‌های مختلف و همدلی (کد:۱۰۱:۹۹)، محتواهای آموزشی و انگیزشی باعث اصلاح نگرش و رفتار می‌شوند (کد:۹۴:۹۴)، توسعه دیدگاه‌ها و تفکر انتقادی از گروه‌ها (کد:۱:۱)، تغییر نگرش و تفکر انتقادی از مشاهده تجربه دیگران (کد:۲:۲)، اصلاح نگرش و رفتار در مواجهه با محتوای انگیزشی (کد:۳:۳)، افزایش آگاهی و تفکر انتقادی (کد:۴:۴)، مشاهده تجربیات دیگران و یادگیری از آن‌ها (کد:۵:۵)</p>	8	تغییر نگرش و تفکر انتقادی	6
<p>شبکه‌های اجتماعی کمک می‌کنند از اخبار روز و وقایع جهانی باخبر شوم (کد:۷۱:۶۶)، سریع‌تر باخبر شدن از اخبار و رویدادها (کد:۹۸:۹۸)، بعضی محتواها مرا از اخبار و وقایع جهان مطلع می‌کند (کد:۷۱:۶۶)، اطلاع‌رسانی سریع از وقایع روز (کد:۱:۱)، دسترسی به منابع خبری متنوع (کد:۲:۲)، دریافت اخبار و اطلاعات فوری (کد:۳:۳)</p>	6	دسترسی به اطلاعات و اخبار	7
<p>خریده‌های اینترنتی راحت‌تر و سریع‌تر شده و زندگی روزمره آسان‌تر شده است (کد:۶۹:۶۶)، خدمات آنلاین روزمره را آسان کرده‌اند (کد:۶۹:۶۶)، سفارش آنلاین غذا و</p>	6	تسهیل زندگی روزمره و خرید	8

آنلاین	9	توسعه همدلی و تفکر انتقادی	خدمات باعث راحتی و صرفه‌جویی در زمان شده است (کد:۷۰:۶)، خرید و پرداخت آنلاین سریع و آسان (کد:۱:۱)، خدمات آنلاین برای زندگی روزمره و مدیریت بهتر وقت (کد:۲:۲)، بهره‌مندی از امکانات اینترنت برای خرید و کارهای روزمره (کد:۳:۳)
4	10	وابستگی و درهم‌تنیدگی زندگی دیجیتال	وقتی با دیگران بحث می‌کنم دیدگاه‌های مختلف را درک می‌کنم (کد:۱۰۱:۹)، برخی محتواها باعث افزایش همدلی و تفکر انتقادی می‌شوند (کد:۱۰۱:۹)، تقویت همدلی و درک دیگران از طریق تعامل آنلاین (کد:۱:۱)، توسعه تفکر انتقادی و همدلی از فعالیت‌های گروهی (کد:۲:۲)
4	11	حفظ حریم شخصی و امنیت دیجیتال	گاهی حس می‌کنم بدون فضای مجازی ارتباطم با دنیای واقعی کم می‌شود (کد:۹۹:۹)، فضای مجازی بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی من شده است (کد:۷۳:۶)، احساس وابستگی به فضای سایبر و درهم‌تنیدگی با زندگی واقعی (کد:۱:۱)، تاثیر فضای مجازی بر تعاملات روزمره و وابستگی دیجیتال (کد:۲:۲)
12	12	سرگرمی و گذران اوقات فراغت	برخی محتواها و تنظیمات حریم خصوصی باعث حفظ امنیت اطلاعات شخصی می‌شوند (کد:۱۱۱:۱)، مدیریت دسترسی و محافظت از داده‌ها (کد:۱۱۵:۱۲)، استفاده از رمزگذاری و تنظیمات امنیتی برای محافظت از اطلاعات شخصی (کد:۱۱۸:۱۳)، رعایت امنیت آنلاین در تعاملات اجتماعی (کد:۱۲۰:۱۴)، توجه به اشتراک‌گذاری اطلاعات حساس (کد:۱۱۲:۱۱)، حفظ حریم شخصی در گروه‌ها و کانال‌ها (کد:۱۱۶:۱۲)، استفاده از ابزارهای امنیت دیجیتال برای محافظت از داده‌ها (کد:۱۱۹:۱۳)، محدود کردن دسترسی افراد غیرمجاز (کد:۱۲۱:۱۴)، رعایت حریم شخصی در پیام‌رسان‌ها و شبکه‌ها (کد:۱۱۳:۱۱)، آگاه‌سازی درباره خطرات امنیتی آنلاین (کد:۱۱۷:۱۲)، آموزش نحوه حفاظت از اطلاعات شخصی (کد:۱۲۲:۱۴)، بررسی و کنترل مجوزهای دسترسی به محتوا (کد:۱۱۴:۱۱)
10	13	توسعه مهارت‌های شغلی و حرفه‌ای	دنبال کردن محتواهای سرگرم‌کننده و تفریحی (کد:۱۲۳:۱۵)، مشاهده ویدئوهای تفریحی و سرگرم‌کننده (کد:۱۲۵:۱۶)، استفاده از بازی‌ها و اپلیکیشن‌های سرگرمی آنلاین (کد:۱۲۷:۱۷)، محتوای طنز و سرگرمی در شبکه‌ها (کد:۱۲۴:۱۵)، لذت بردن از برنامه‌ها و پست‌های سرگرم‌کننده (کد:۱۲۶:۱۶)، اشتراک‌گذاری مطالب سرگرم‌کننده با دوستان (کد:۱۲۸:۱۷)، پیگیری صفحات سرگرمی برای استراحت و تفریح (کد:۱۲۹:۱۸)، سرگرمی آنلاین به عنوان ابزار کاهش استرس (کد:۱۳۰:۱۸)، استفاده از محتوای تفریحی برای تعامل با دیگران (کد:۱۳۱:۱۹)، سرگرمی دیجیتال و حفظ روحیه مثبت (کد:۱۳۲:۱۹)
14			شرکت در دوره‌ها و کارگاه‌های آنلاین برای توسعه مهارت شغلی (کد:۱۳۳:۲۰)، استفاده از شبکه‌ها برای یادگیری مهارت‌های تخصصی (کد:۱۳۵:۲۱)، دنبال کردن محتواهای حرفه‌ای برای ارتقای شغلی (کد:۱۳۷:۲۲)، مشارکت در گروه‌های تخصصی برای یادگیری مهارت (کد:۱۳۹:۲۳)، دریافت بازخورد و توصیه‌های حرفه‌ای

<p>آنلاین (کد:۲۰:۱۳۴)، الگوبرداری از تجربیات حرفه‌ای دیگران (کد:۲۱:۱۳۶)، استفاده از منابع آموزشی آنلاین برای پیشرفت شغلی (کد:۲۲:۱۳۸)، توسعه مهارت‌های مدیریتی و سازمانی از طریق شبکه‌ها (کد:۲۳:۱۴۰)، بهبود توانایی‌های فنی از طریق محتوای آنلاین (کد:۲۴:۱۴۱)، افزایش مهارت‌های ارتباطی و کاری (کد:۲۴:۱۴۲)، یادگیری استراتژی‌های شغلی از محتوای شبکه‌ها (کد:۲۵:۱۴۳)، تقویت توانمندی‌های حرفه‌ای و فردی (کد:۲۵:۱۴۴)، شرکت در بحث‌ها و فعالیت‌های تخصصی آنلاین (کد:۲۱:۱۴۵)، توسعه مهارت‌های نوآوری و حل مسئله (کد:۲۲:۱۴۶)</p>			
<p>شرکت در بحث‌ها و گروه‌های اجتماعی آنلاین (کد:۱۴۷:۱۴۷)، حضور فعال در گروه‌ها و کانال‌ها (کد:۲۴:۱۴۹)، مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی آنلاین (کد:۳:۱۵۱)، ایجاد شبکه‌های حمایتی و دوستانه (کد:۴:۱۵۳)، تعامل با دیگران برای اهداف مشترک (کد:۱:۱۴۸)، تبادل تجربه و اطلاعات با همکاران (کد:۲:۱۵۰)، ایجاد همبستگی اجتماعی از طریق فعالیت آنلاین (کد:۳:۱۵۲)، همکاری در پروژه‌ها و فعالیت‌های گروهی آنلاین (کد:۴:۱۵۴)، شرکت در برنامه‌ها و کمپین‌های اجتماعی دیجیتال (کد:۵:۱۵۵)، تشویق به مشارکت فعال دیگران (کد:۵:۱۵۶)، ایجاد حس تعلق و اجتماع آنلاین (کد:۶:۱۵۷)، تقویت همبستگی و همکاری اجتماعی (کد:۶:۱۵۸)، تعامل گروهی برای حل مسائل مشترک (کد:۷:۱۵۹)</p>	13	مشارکت اجتماعی و فعالیت گروهی	14
<p>استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای کاهش استرس (کد:۷:۱۶۰)، مشاهده محتوای آرامش‌بخش و انگیزشی (کد:۸:۱۶۲)، بهره‌مندی از سرگرمی دیجیتال برای بهبود روحیه (کد:۹:۱۶۴)، فرار از مشکلات واقعی با حضور آنلاین (کد:۷:۱۶۱)، تمرین روش‌های آرام‌سازی با محتوای آنلاین (کد:۸:۱۶۳)، بهره‌گیری از شبکه‌ها برای آرامش روانی (کد:۱۰:۱۶۵)، مشاهده مطالب مثبت و امیدبخش (کد:۱۰:۱۶۶)، کاهش فشار روانی از طریق محتوای آموزشی و سرگرم‌کننده (کد:۱۱:۱۶۷)، مدیریت هیجان‌ها با حضور در گروه‌های حمایتی آنلاین (کد:۱۱:۱۶۸)، استفاده از فعالیت‌های دیجیتال برای آرامش و استراحت ذهنی (کد:۱۲:۱۶۹)، حفظ تعادل روانی با زمان‌بندی حضور در فضای مجازی (کد:۱۲:۱۷۰)</p>	11	مدیریت استرس و آرامش روانی	15
<p>شبکه‌های اجتماعی باعث می‌شوند از اخبار و رویدادها سریع‌تر باخبر شوم (کد:۱۲:۱۷۱)، دنبال کردن منابع معتبر برای اطلاعات روز (کد:۱۲:۱۷۲)، دریافت اطلاعات و اخبار مهم از طریق کانال‌ها (کد:۱۳:۱۷۳)، محتوای آموزشی و خبری باعث افزایش آگاهی عمومی می‌شود (کد:۱۳:۱۷۴)، به‌روز بودن با وقایع جهانی (کد:۱۴:۱۷۵)، دسترسی سریع به اخبار تخصصی و علمی (کد:۱۴:۱۷۶)، دریافت اطلاعات رسانی از سازمان‌ها و نهادها (کد:۱۵:۱۷۷)، محتوای شبکه‌ها باعث افزایش دانش عمومی می‌شود (کد:۱۵:۱۷۸)، اطلاع از رویدادهای محلی و اجتماعی</p>	12	اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی	6

<p>(کد:۱۶:۱۷۹)، استفاده از اخبار آنلاین برای تصمیم‌گیری روزمره (کد:۱۶:۱۸۰)، دنبال کردن اخبار علمی و فرهنگی آنلاین (کد:۱۷:۱۸۱)، افزایش شناخت درباره مسائل اجتماعی و سیاسی از طریق شبکه‌ها (کد:۱۷:۱۸۲)</p>			
<p>شرکت در کارگاه‌ها و دوره‌های آنلاین گروهی (کد:۱۸:۱۸۳)، استفاده از گروه‌های آموزشی برای یادگیری مشارکتی (کد:۱۸:۱۸۴)، تبادل تجربه با همکلاسی‌ها و همکاران (کد:۱۹:۱۸۵)، همکاری و بحث گروهی برای فهم بهتر مفاهیم (کد:۱۹:۱۸۶)، دریافت بازخورد از هم‌تایان آنلاین (کد:۲۰:۱۸۷)، یادگیری جمعی و حل مسئله گروهی (کد:۲۰:۱۸۸)، بحث و تحلیل گروهی در فضای مجازی (کد:۲۱:۱۸۹)، آموزش مهارت‌ها به دیگران در گروه‌های آنلاین (کد:۲۱:۱۹۰)، ایجاد محیط یادگیری همیارانه (کد:۲۲:۱۹۱)، مشارکت در پروژه‌های گروهی آموزشی آنلاین (کد:۲۲:۱۹۲)، یادگیری تعاملی از طریق شبکه‌ها (کد:۲۳:۱۹۳)، استفاده از گروه‌های تخصصی برای ارتقای مهارت‌ها (کد:۲۳:۱۹۴)، مشارکت در فعالیت‌های آموزشی آنلاین (کد:۲۴:۱۹۵)، کمک به همدیگر در یادگیری آنلاین (کد:۲۴:۱۹۶)</p>	14	تعامل آموزشی و یادگیری گروهی	17
<p>مشاهده موفقیت‌های دیگران و الهام‌گیری (کد:۲۵:۱۹۷)، دنبال کردن مدل‌های موفق در شبکه‌ها (کد:۲۵:۱۹۸)، مشاهده تجربیات مثبت دیگران برای بهبود خود (کد:۲۶:۱۹۹)، محتوای انگیزشی باعث تشویق به تلاش بیشتر می‌شود (کد:۲۷:۲۰۰)، الگوبرداری از رفتارها و سبک زندگی دیگران (کد:۲۷:۲۰۱)، انگیزه گرفتن از دستاوردهای اجتماعی دیگران (کد:۲۸:۲۰۲)، مشاهده تجربیات شغلی موفق (کد:۲۸:۲۰۳)، استفاده از داستان‌های موفقیت برای افزایش انگیزه (کد:۲۹:۲۰۴)، دنبال کردن افراد الهام‌بخش (کد:۲۹:۲۰۵)، محتواهای انگیزشی برای تشویق به فعالیت مثبت (کد:۳۰:۲۰۶)، مشاهده نمونه‌های موفق در مهارت‌های زندگی (کد:۳۰:۲۰۷)</p>	11	الگوبرداری و انگیزش مثبت	18
<p>محدود کردن زمان حضور در شبکه‌ها برای تمرکز واقعی (کد:۳۱:۲۰۸)، برنامه‌ریزی زمان استفاده از فضای مجازی (کد:۳۱:۲۰۹)، مدیریت زمان آنلاین و آفلاین (کد:۳۲:۲۱۰)، خودتنظیمی برای جلوگیری از اعتیاد به شبکه‌ها (کد:۳۲:۲۱۱)، کنترل دسترسی و حضور آنلاین (کد:۳۳:۲۱۲)، تنظیم محدودیت‌های استفاده از اینترنت (کد:۳۳:۲۱۳)، ایجاد عادت‌های سالم دیجیتال (کد:۳۴:۲۱۴)، خودمراقبتی و کنترل افراط در فضای مجازی (کد:۳۵:۲۱۵)، زمان‌بندی استفاده از شبکه‌ها برای تعادل زندگی (کد:۳۶:۲۱۶)، آگاهی از اثرات حضور طولانی در شبکه‌ها و اقدام برای کاهش آن (کد:۳۷:۲۱۷)</p>	10	خودتنظیمی و کنترل استفاده از فضای مجازی	19
<p>مشاهده محتوای سرگرم‌کننده و تفریحی در شبکه‌ها (کد:۳۸:۲۱۸)، دنبال کردن صفحات طنز و سرگرمی (کد:۳۹:۲۱۹)، استفاده از بازی‌های آنلاین برای تفریح (کد:۴۰:۲۲۰)، مشارکت در چالش‌ها و مسابقات سرگرم‌کننده (کد:۴۱:۲۲۱)، لذت بردن از ویدئوهای کوتاه و سرگرم‌کننده (کد:۴۲:۲۲۲)، سرگرمی آنلاین برای استراحت ذهن</p>	12	تفریح و سرگرمی آنلاین	20

<p>(کد:۲۲۳:۱۳)، اشتراک‌گذاری مطالب تفریحی با دوستان (کد:۲۲۴:۱۳)، شرکت در فعالیت‌های گروهی تفریحی آنلاین (کد:۲۲۵:۱۴)، مشاهده محتوای طنز برای کاهش فشار روانی (کد:۲۲۶:۱۴)، دنبال کردن کانال‌های سرگرمی برای وقت آزاد (کد:۲۲۷:۱۵)، سرگرمی دیجیتال برای حفظ نشاط و روحیه مثبت (کد:۲۲۸:۱۵)، بازی‌های آموزشی و سرگرمی همزمان (کد:۲۲۹:۱۶)</p>			
<p>حس وابستگی به فضای مجازی و کاهش تعاملات واقعی (کد:۲۳۰:۱۶)، فضای مجازی بخش جدایی‌ناپذیر از زندگی روزمره شده است (کد:۲۳۱:۱۷)، وابستگی به اطلاعات و تعاملات آنلاین (کد:۲۳۲:۱۷)، احساس کاهش ارتباط واقعی بدون شبکه‌ها (کد:۲۳۳:۱۸)، درهم‌تنیدگی فعالیت‌های آنلاین و زندگی واقعی (کد:۲۳۴:۱۸)، حس نیاز دائمی به حضور در شبکه‌ها (کد:۲۳۵:۱۹)، وابستگی اجتماعی و ارتباطی به فضای سایبر (کد:۲۳۶:۱۹)، تعاملات دیجیتال جایگزین بخشی از تعاملات واقعی شده است (کد:۲۳۷:۲۰)، حضور مستمر در فضای مجازی به عنوان بخشی از زندگی روزمره (کد:۲۳۸:۲۰)</p>	9	وابستگی و درهم‌تنیدگی زندگی دیجیتال	21
<p>خرید اینترنتی راحت‌تر و سریع‌تر شده است (کد:۲۳۹:۲۱)، دسترسی آسان به خدمات آنلاین (کد:۲۴۰:۲۱)، خرید آنلاین باعث صرفه‌جویی در زمان و هزینه می‌شود (کد:۲۴۱:۲۲)، خدمات پرداخت و ارسال سریع (کد:۲۴۲:۲۲)، بهره‌مندی از بازارهای دیجیتال برای خرید روزمره (کد:۲۴۳:۲۳)، تسهیل امور بانکی و مالی آنلاین (کد:۲۴۴:۲۳)، خدمات تحویل سریع و آسان کالاها (کد:۲۴۵:۲۴)، استفاده از اپلیکیشن‌های خدماتی و خرید آنلاین (کد:۲۴۶:۲۴)</p>	8	خرید و خدمات آنلاین	22
<p>محتوای انگیزشی باعث اصلاح رفتار و نگرش مثبت می‌شود (کد:۲۴۷:۲۵)، مشاهده تجربیات موفق دیگران برای بهبود رفتار (کد:۲۴۸:۲۵)، محتوای آموزشی و مثبت باعث تغییر نگرش می‌شود (کد:۲۴۹:۲۵)، اصلاح رفتار اجتماعی از طریق محتوای شبکه‌ها (کد:۲۵۰:۲۵)، یادگیری مهارت‌های مقابله با مشکلات از محتواها (کد:۲۵۱:۲۵)، الهام گرفتن برای تغییر عادت‌ها و سبک زندگی (کد:۲۵۲:۲۵)، محتواهای انگیزشی باعث افزایش خودباوری و اعتماد به نفس می‌شوند (کد:۲۵۳:۲۵)، مشاهده افراد موفق باعث تغییر نگرش و انگیزه می‌شود (کد:۲۵۴:۲۵)، دریافت توصیه‌های عملی برای بهبود زندگی روزمره (کد:۲۵۵:۲۵)</p>	9	اصلاح رفتار و نگرش مثبت	23
<p>کمک شبکه‌ها به حفظ ارتباط با دوستان قدیمی (کد:۲۵۶:۲۵)، تعامل آنلاین با خانواده و دوستان نزدیک (کد:۲۵۷:۲۵)، تماس دیجیتال برای پیگیری روابط (کد:۲۵۸:۲۵)، حفظ روابط اجتماعی از طریق پیام‌رسان‌ها (کد:۲۵۹:۲۵)، ایجاد فرصت ملاقات آنلاین با دوستان (کد:۲۶۰:۲۵)، مراقبت از روابط اجتماعی و خانوادگی با فضای مجازی (کد:۲۶۱:۲۵)، تبادل پیام و محتوا برای تقویت پیوندها (کد:۲۶۲:۲۵)</p>	7	حفظ و تقویت روابط خانوادگی و دوستانه	24

<p>حضور فعال در گروه‌ها و کانال‌ها برای مشارکت اجتماعی (کد:۲۶۳:۷)، همکاری در فعالیتهای اجتماعی آنلاین (کد:۲۶۴:۸)، ایجاد شبکه‌های حمایتی دیجیتال (کد:۲۶۵:۸)، تبادل تجربه و حمایت متقابل (کد:۲۶۶:۹)، تشویق به مشارکت دیگران در فعالیتهای (کد:۲۶۷:۹)، تقویت حس تعلق اجتماعی در شبکه‌ها (کد:۲۶۸:۱۰)، تعامل گروهی برای حل مسائل مشترک (کد:۲۶۹:۱۰)، شرکت در برنامه‌ها و کمپین‌های اجتماعی آنلاین (کد:۲۷۰:۱۱)</p>	8	مشارکت و همبستگی اجتماعی	25
--	---	--------------------------	----

تحلیل جدول کدگذاری محوری نشان می‌دهد که داده‌های کیفی حاصل از مصاحبه‌ها با ۲۵ شرکت‌کننده، مفاهیم متعددی را در زمینه نقش فضای سایبر در زندگی روزمره زنان نسل وای آشکار ساخته است. مقولات فرعی شناسایی شده، نمایانگر ابعاد مختلف تجربیات شرکت‌کنندگان در تعامل با فضای مجازی و تأثیر آن بر جنبه‌های مختلف زندگی روزمره، از جمله یادگیری، تعامل اجتماعی، خودارزشی، انگیزش، مدیریت زمان، دسترسی به اطلاعات و تسهیل فعالیتهای روزمره هستند. بررسی تعداد تکرار مفاهیم در مصاحبه‌های مختلف، نشان‌دهنده اهمیت و فراگیری این ابعاد در بین شرکت‌کنندگان است و اعتبار یافته‌ها را تقویت می‌کند.

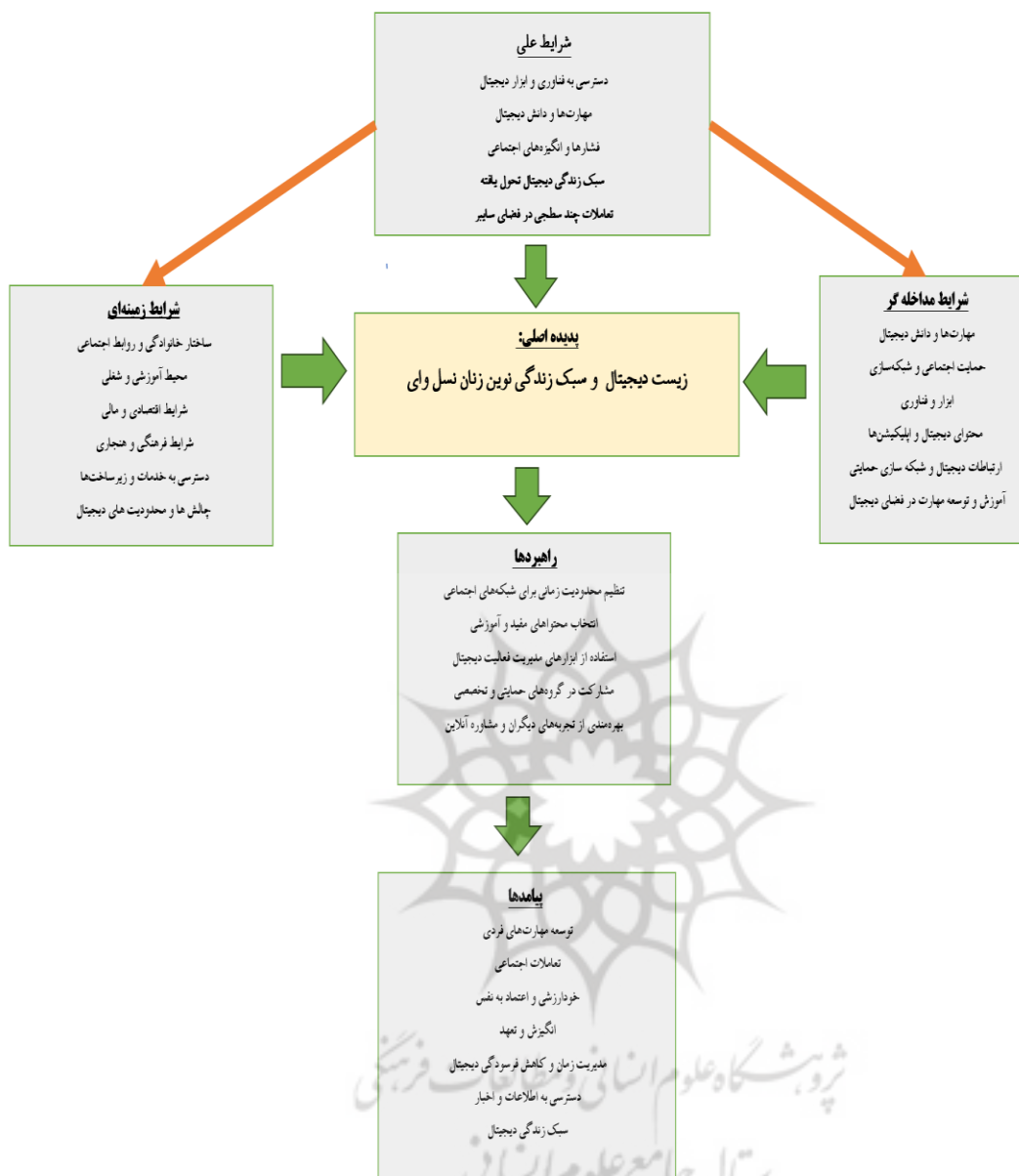
یکی از مهم‌ترین مقولات فرعی، «یادگیری و توسعه مهارت» است که با بیشترین تعداد تکرار مفاهیم، اهمیت فضای سایبر در آموزش، ارتقای مهارت‌های شغلی و یادگیری مداوم را برجسته می‌سازد. مفاهیم مرتبط با این مقوله، از دنبال کردن گروه‌ها و صفحات آموزشی تا کسب مهارت‌های شغلی و شخصی، نشان‌دهنده تأثیر مثبت فضای مجازی بر توانمندسازی زنان نسل وای و توسعه حرفه‌ای و فردی آنهاست. این یافته‌ها نشان می‌دهد که فضای سایبر نه تنها به عنوان ابزاری سرگرم‌کننده، بلکه به عنوان بستری برای یادگیری و ارتقای توانمندی‌ها عمل می‌کند.

در این مرحله، کدهای مشابه و مرتبط در قالب مقوله‌های فرعی و سپس مقوله‌های اصلی دسته‌بندی شدند و روابط میان آنها مورد تحلیل قرار گرفت. به‌عنوان نمونه، مفاهیمی نظیر «یادگیری مهارت‌های فردی»، «تعاملات اجتماعی آنلاین» و «افزایش خودارزشی ناشی از بازخوردهای دیجیتال» به‌عنوان مقوله‌های فرعی مرتبط با پدیده محوری «نقش فضای سایبر در زندگی روزمره زنان نسل وای» شناسایی شدند. همچنین، شرایط علی، شرایط زمینه‌ای و شرایط مداخله‌گر مؤثر بر این پدیده استخراج و به‌صورت نظام‌مند طبقه‌بندی گردید.

در مرحله سوم، کدگذاری انتخابی با تمرکز بر انسجام‌بخشی نهایی به مقولات و تبیین روابط میان آنها انجام شد. در این مرحله، پدیده محوری در ارتباط با سایر مقولات تبیین گردید و ساختار نهایی نظریه و مدل مفهومی پژوهش شکل گرفت. افزون بر این، راهبردهای زنان نسل وای در استفاده از فضای سایبر و پیامدهای فردی، اجتماعی و روانی این استفاده به مدل افزوده شد تا تصویری جامع و پویا از الگوی کنش دیجیتال زنان ارائه شود.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که فضای سایبر نقشی محوری و چندبعدی در زندگی روزمره زنان نسل وای ایفا می‌کند و این نقش در تعامل با شرایط علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر شکل می‌گیرد. پیامدهای استفاده هدفمند و آگاهانه از فضای سایبر شامل توسعه مهارت‌های فردی و حرفه‌ای، تقویت تعاملات اجتماعی، افزایش خودارزشی و اعتماد به نفس، ارتقای انگیزش و تعهد به اهداف فردی، بهبود مدیریت زمان، کاهش فرسودگی دیجیتال و در نهایت بهبود سبک زندگی دیجیتال است. زنان نسل وای با به‌کارگیری راهبردهایی همچون محدودسازی زمان استفاده، گزینش آگاهانه محتوا، مشارکت در گروه‌های حمایتی و بهره‌گیری از ابزارهای مدیریت فعالیت دیجیتال، توانسته‌اند فضای سایبر را به بستری برای توانمندسازی، خودمراقبتی و ارتقای کیفیت زندگی روزمره خود تبدیل کنند.

به صورت کلی، مدل نهایی پژوهش را می‌توان به صورت شکل ۱ طراحی نمود:

شکل ۱. مدل نهایی پژوهش

جمع‌بندی و تفسیر یافته‌ها

در این پژوهش، با هدف تبیین نقش فضای سایبر در زندگی روزمره زنان نسل وای، داده‌های حاصل از مصاحبه‌های عمیق کیفی با ۲۵ نفر از مشارکت‌کنندگان، بر اساس رویکرد نظریه زمینه‌ای و از طریق سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی تحلیل شد. این فرایند تحلیلی، امکان شناسایی پدیده محوری، شرایط مؤثر و پیامدهای ناشی از استفاده از فضای سایبر را فراهم آورد و نشان داد که این پدیده تأثیری گسترده و چندلایه بر ابعاد مختلف زندگی روزمره زنان دارد. پدیده محوری پژوهش «بهره‌گیری هدفمند از فضای سایبر در زندگی روزمره زنان نسل وای» است؛ پدیده‌ای که در قالب یادگیری مستمر، توسعه مهارت‌های فردی و حرفه‌ای، گسترش تعاملات اجتماعی، افزایش اعتماد به نفس و انگیزش، مدیریت

زمان و دسترسی سریع به اطلاعات بروز می‌یابد. این پدیده به‌عنوان محور اصلی، روابط میان سایر مقولات را سازمان‌دهی کرده و مبنای تحلیل شرایط علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر قرار گرفته است.

شرایط علی شامل دسترسی به فناوری و ابزارهای دیجیتال، سطح مهارت و دانش دیجیتال، و انگیزه‌ها و فشارهای اجتماعی است. این عوامل تعیین می‌کنند که زنان تا چه اندازه توان و امکان بهره‌گیری مؤثر از فضای سایبر را داشته باشند. دسترسی به اینترنت پرسرعت، دستگاه‌های هوشمند و تسلط بر مهارت‌های دیجیتال، زمینه استفاده فعال از شبکه‌های اجتماعی، منابع آموزشی و فرصت‌های توسعه فردی را فراهم می‌کند و نقش تعیین‌کننده‌ای در کیفیت تجربه دیجیتال زنان دارد. در مجموع، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که فضای سایبر به‌عنوان پدیده‌ای پویا و چندبعدی، در تعامل با شرایط علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر، پیامدهای مثبت و معناداری بر زندگی روزمره زنان نسل وای بر جای می‌گذارد. مدیریت آگاهانه و راهبردی استفاده از فضای سایبر می‌تواند به تقویت توانمندی‌های فردی، توسعه مهارت‌ها، ارتقای کیفیت زندگی روزمره و بهبود تعاملات اجتماعی و فرهنگی زنان منجر شود.

مقایسه نتایج پژوهش با مطالعات پیشین

پژوهش حاضر که به بررسی نقش فضای سایبر در زندگی روزمره زنان نسل وای پرداخته است، با پژوهش‌های پیشین داخلی و خارجی همسو و در عین حال برخی وجوه تمایز قابل توجه دارد. یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد استفاده از فضای سایبر، ابعاد مختلف زندگی زنان نسل وای را تحت تأثیر قرار می‌دهد و پدیده‌های متعددی از جمله یادگیری و توسعه مهارت‌های فردی و حرفه‌ای، تقویت تعاملات اجتماعی، افزایش خودارزشی و اعتماد به نفس و ارتقای انگیزش و تعهد به اهداف شخصی را به دنبال دارد. این نتایج با مطالعه حسینی و ابراهیم‌زاده (۱۴۰۳) که واکاوی تأثیر فضای مجازی بر هویت زنان در جامعه اسلامی بود، همسو است. آن‌ها نشان دادند که فضای مجازی در صورت استفاده صحیح، می‌تواند موجب ارتقای مهارت‌ها و توانمندسازی زنان شود و در صورت سوء استفاده، پیامدهای منفی متعددی بر هویت و رفتار زنان خواهد داشت. پژوهش حاضر نیز بر اهمیت بهره‌گیری هدفمند از فضای سایبر و نقش مؤلفه‌های زمینه‌ای و مداخله‌گر در ایجاد پیامدهای مثبت تأکید می‌کند، به‌گونه‌ای که بدون شرایط مساعد و مهارت‌های دیجیتال لازم، پیامدهای مثبت مانند رشد مهارت‌های فردی و افزایش اعتماد به نفس تحقق نخواهد یافت.

رضیعی و همکاران (۱۴۰۳ و ۱۴۰۲) با بررسی سبک زندگی زنان نسل وای شهر تهران نشان دادند که این زنان با ایجاد تغییراتی در سبک زندگی نیمه‌سنتی و نیمه‌مدرن، تلاش می‌کنند استقلال فردی و اجتماعی خود را افزایش دهند و از فرصت‌های دیجیتال برای رشد و خودشکوفایی استفاده کنند. یافته‌های پژوهش حاضر نیز بیانگر آن است که زنان نسل وای با استفاده از فضای سایبر، تعاملات اجتماعی خود را گسترش می‌دهند، شبکه‌های دوستانه و خانوادگی خود را حفظ و تقویت می‌کنند و از منابع دیجیتال برای ارتقای مهارت‌های فردی و اجتماعی بهره می‌گیرند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که فضای سایبر زمینه‌ای برای تحقق سبک زندگی مستقل و توانمندسازی زنان نسل وای فراهم می‌آورد و پیامدهای روانی و اجتماعی مثبت از جمله افزایش انگیزه، بهبود مدیریت زمان و کاهش فرسودگی دیجیتال را به دنبال دارد.

از سوی دیگر، پژوهش‌های خارجی نیز نتایج مشابهی ارائه می‌دهند. تسنیم و همکاران (۲۰۲۵) نشان دادند که آگاهی از امنیت سایبری و شناخت رفتارهای انسانی-سایبری در زنان، نقشی حیاتی در محافظت آن‌ها در برابر تهدیدات دیجیتال دارد و موانع امنیت سایبری زنان نه تنها ناشی از کمبود دانش، بلکه تحت تأثیر عوامل موقعیتی و رفتاری نیز است. یافته‌های پژوهش حاضر با این دیدگاه مطابقت دارد و نشان می‌دهد که مهارت‌ها و دانش دیجیتال، دسترسی به فناوری و ابزارهای آموزشی و حمایت اجتماعی، به‌عنوان شرایط مداخله‌گر و زمینه‌ای، اثر محافظتی بر پیامدهای استفاده از فضای سایبر دارند و می‌توانند زنان نسل وای را در استفاده ایمن و مؤثر از این فضا توانمند سازند.

در جمع‌بندی، مقایسه نتایج پژوهش حاضر با مطالعات پیشین نشان می‌دهد که فضای سایبر علاوه بر فراهم آوردن فرصت‌های یادگیری، تعاملات اجتماعی و ارتقای مهارت‌های فردی، در صورت عدم بهره‌گیری صحیح می‌تواند پیامدهای منفی نیز داشته باشد. پژوهش حاضر چارچوبی جامع ارائه می‌دهد که نقش پدیده محوری، شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، پیامدها و راهبردها را به صورت یکپارچه مورد تحلیل قرار می‌دهد و نشان می‌دهد که سیاست‌های آموزشی، تقویت سواد دیجیتال و فراهم کردن زیرساخت‌های مناسب، کلید بهره‌مندی مؤثر و ایمن زنان نسل وای از فضای سایبر است. این چارچوب علاوه بر توانمندسازی فردی و اجتماعی، مسیر طراحی برنامه‌های آموزشی و مدیریتی برای استفاده بهینه از فضای دیجیتال را نیز روشن می‌سازد و به پژوهشگران و سیاستگذاران امکان می‌دهد تا درک دقیق‌تری از اثرات فضای سایبر و نیازهای زنان نسل وای به دست آورند.

پاسخ به سوالات پژوهش

در این بخش پژوهش، محقق ابتدا درصدد پاسخ به سوالات پژوهش بر می‌آید. در پاسخ به سوال اصلی پژوهش که عبارت است از:

حوزه عمومی دیجیتال چه نوآوری‌های در زندگی زنان نسل وای ایجاد کرده است؟

حوزه عمومی دیجیتال یا فضای سایبر به‌عنوان بستری نوین برای تعامل، اطلاع‌رسانی و مشارکت اجتماعی، نوآوری‌های متعددی در زندگی زنان نسل وای ایجاد کرده است که می‌توان آن‌ها را در چند محور اصلی بررسی کرد:

۱. بازنمایی هویت و مدیریت تصویر اجتماعی:

فضای دیجیتال امکان بازنمایی انعطاف‌پذیر هویت را فراهم می‌آورد. زنان نسل وای می‌توانند با استفاده از شبکه‌های اجتماعی و ابزارهای دیجیتال، تصویر ایده‌آل خود را مدیریت کنند، ویژگی‌های مثبت خود را برجسته کنند و جنبه‌هایی از هویت واقعی یا خلاقانه خود را به نمایش بگذارند. این توانایی مدیریت تصویر اجتماعی، در نظریه نمایشی گافمن با مفهوم «مدیریت تأثیرگذاری» مطابقت دارد و نشان می‌دهد که کاربران می‌توانند جلوه‌ای کنترل‌شده و دلخواه از خود ارائه دهند که در فضای فیزیکی محدودتر است.

۲. افزایش استقلال و خودبیانگری:

فضای دیجیتال به زنان نسل وای امکان می‌دهد هویت شخصی و جنسیتی خود را مستقل از فشارهای محیطی، خانوادگی و اجتماعی بازنمایی کنند. آن‌ها می‌توانند انتخاب‌های فرهنگی، اجتماعی و سبک زندگی خود را به نمایش بگذارند، بدون آنکه نیاز به مواجهه مستقیم با قضاوت‌ها یا محدودیت‌های سنتی داشته باشند. این امر باعث افزایش خودبیانگری، استقلال فکری و عملی و فرصت‌های خلاقانه در زندگی روزمره شده است.

۳. شبکه‌سازی و مشارکت اجتماعی:

حوزه عمومی دیجیتال، امکان ایجاد و گسترش شبکه‌های حمایتی و تخصصی را فراهم می‌کند. زنان نسل وای می‌توانند با گروه‌ها و انجمن‌های آنلاین تعامل داشته باشند، به تبادل دانش، مهارت‌ها و تجربیات بپردازند و به شکل غیرمتمرکز با جمعیت‌های متنوع ارتباط برقرار کنند. این نوآوری موجب تقویت مهارت‌های ارتباطی، افزایش آگاهی اجتماعی و فرهنگی و فرصت‌های آموزشی و حرفه‌ای شده است.

۴. دسترسی به اطلاعات و دانش تخصصی:

فضای دیجیتال، امکان دسترسی سریع و گسترده به اطلاعات، منابع آموزشی و اخبار جهانی را فراهم می‌کند. زنان نسل وای می‌توانند بر اساس اطلاعات معتبر تصمیم‌گیری کنند و مهارت‌های حل مسئله، تفکر انتقادی و یادگیری مستقل خود را تقویت نمایند. این موضوع به بهبود توانایی تصمیم‌گیری و افزایش سواد رسانه‌ای و دیجیتال آن‌ها منجر شده است.

۵. امکان بازی با هویت‌های جنسیتی و فرهنگی:

فضای دیجیتال، بستری برای تجربه و بازی با جنسیت و نقش‌های فرهنگی فراهم می‌کند. همان‌طور که جویدیت باتلر مطرح کرده است، جنسیت یک کنش نمایشی است و در فضای دیجیتال، زنان می‌توانند هویت جنسی خود را آزادانه‌تر بازنمایی کنند، هویت‌های متنوع و چندوجهی ایجاد کنند و تجربه‌های نوآورانه‌ای از نقش‌های جنسیتی داشته باشند. این امر محدودیت‌های هویت سنتی را کاهش داده و نوآوری در نمایش و تجربه جنسیت را ممکن می‌سازد.

۶. ایجاد فرصت‌های اقتصادی و حرفه‌ای:

فضای دیجیتال بستر مناسبی برای توسعه مهارت‌های فردی، بازاریابی شخصی، کارآفرینی و حضور حرفه‌ای زنان فراهم کرده است. زنان نسل وای می‌توانند توانمندی‌های خود را به بازار عرضه کنند، فعالیت‌های اقتصادی آنلاین داشته باشند و استقلال مالی پیش از ازدواج یا فعالیت اجتماعی گسترده‌تری کسب کنند.

۷. کاهش محدودیت‌های جغرافیایی و اجتماعی:

شبکه‌های اجتماعی و پلتفرم‌های دیجیتال محدودیت‌های مکانی و زمانی را کاهش داده‌اند. زنان نسل وای می‌توانند در هر زمان و مکان به اطلاعات، ارتباطات و فرصت‌های اجتماعی دسترسی داشته باشند و نقش فعالانه‌تری در جامعه ایفا کنند. به طور کلی، حوزه عمومی دیجیتال برای زنان نسل وای یک فضای نوآورانه و پویا ایجاد کرده است که امکان بازنمایی هویت، مدیریت تصویر اجتماعی، افزایش استقلال، مشارکت اجتماعی و دسترسی به منابع اطلاعاتی و حرفه‌ای را به صورت همزمان فراهم می‌آورد. این نوآوری‌ها نه تنها سبک زندگی آن‌ها را متحول کرده، بلکه توانمندسازی اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی آن‌ها را تقویت می‌کند.

پاسخ به سوالات فرعی:

تعارض سنت و مدرنیته در زنان نسل وای در حوزه عمومی دیجیتال چگونه است؟

زنان نسل وای در فضای دیجیتال با تضاد میان ارزش‌ها و هنجارهای سنتی جامعه و گرایش‌های مدرن و فردگرایانه خود روبه‌رو هستند. در حالی که ساختارهای فرهنگی و خانوادگی غالباً انتظار رفتارهایی مطابق با سنت و هنجارهای گذشته را دارند، فضای دیجیتال امکان بازنمایی هویت‌های متنوع و مستقل را فراهم می‌کند. این امر به زنان نسل وای اجازه می‌دهد که هویت شخصی، سبک زندگی و انتخاب‌های فرهنگی خود را بدون مواجهه مستقیم با فشارهای اجتماعی نمایش دهند، اما هم‌زمان با این آزادی، ناگزیرند با قضاوت‌ها و محدودیت‌های موجود در جامعه سنت‌گرا مواجه شوند.

این تضاد به شکل دوگانه‌ای در زندگی روزمره آن‌ها دیده می‌شود: از یک سو، فضای سایبر موجب افزایش خودبیانگری، خلاقیت و استقلال شده و از سوی دیگر، تعارض با انتظارات سنتی همچنان فشار روانی و اجتماعی ایجاد می‌کند. زنان نسل وای برای مدیریت این تعارض، اغلب از تکنیک‌های کنترل تصویر اجتماعی و مدیریت نمود خود استفاده می‌کنند تا هم هویت مدرن خود را بازنمایی کنند و هم تا حد امکان به هنجارهای سنتی جامعه احترام بگذارند.

کنشگری زنان نسل وای به نسبت مردان در حوزه فضای سایبر چگونه است؟

زنان نسل وای در فضای سایبر نقش‌های فعال و متنوعی ایفا می‌کنند، به ویژه در حوزه‌های فرهنگی، آموزشی و اجتماعی. با وجود محدودیت‌های اجتماعی که در دنیای فیزیکی تجربه می‌کنند، فضای دیجیتال امکان حضور برابر یا حتی فراتر از مردان را

فراهم آورده است. زنان می‌توانند شبکه‌های حمایتی ایجاد کنند، محتوای آموزشی و فرهنگی تولید کنند و به مشارکت اجتماعی و سیاسی بپردازند.

با این حال، تفاوت‌های جنسیتی در میزان دسترسی به فناوری، اعتماد به نفس دیجیتال و منابع آموزشی همچنان وجود دارد و در برخی جوامع، مشارکت زنان کمتر از مردان است. با این حال، توانمندسازی دیجیتال و بهره‌گیری از فرصت‌های فضای سایبر باعث شده است که زنان نسل وای نسبت به گذشته، نقش فعال‌تری در کنشگری اجتماعی و فرهنگی داشته باشند و در برخی حوزه‌ها حتی از مردان پیشی بگیرند.

فضای سایبر امکان بیشتری به نسبت سابق برای حضور در فضای عمومی ایجاد کرده است یا خیر؟

فضای سایبر به شکل چشمگیری فرصت حضور زنان در حوزه عمومی را گسترش داده است. قبل از ظهور اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، مشارکت زنان در عرصه‌های اجتماعی و فرهنگی محدود به حضور فیزیکی و فعالیت‌های محلی بود و تحت تأثیر محدودیت‌های اجتماعی، خانوادگی و جغرافیایی قرار داشت. فضای دیجیتال این محدودیت‌ها را کاهش داده و امکان حضور گسترده، همزمان و بدون نیاز به دخالت مستقیم محیط فیزیکی را فراهم کرده است.

به علاوه، قابلیت ویرایش محتوای منتشر شده، کنترل بر مخاطب و امکان ایجاد هویت‌های مجازی متنوع، آزادی عمل زنان در فضای سایبر را افزایش داده و قدرت آن‌ها برای مدیریت تصویر خود و تأثیرگذاری بر مخاطبان را تقویت کرده است. به طور کلی، حضور دیجیتال در حوزه عمومی موجب افزایش دسترسی، مشارکت و اثرگذاری زنان در سطح اجتماعی و فرهنگی شده است.

ویژگی‌های حوزه عمومی سایبر با رویکرد حضور زنان نسل وای دارای چه ویژگی‌هایی است؟
حوزه عمومی سایبر برای زنان نسل وای ویژگی‌های خاصی دارد که آن را از حوزه عمومی سنتی متمایز می‌کند. نخست، فراسرزمینی بودن این فضا باعث می‌شود محدودیت‌های مکانی و جغرافیایی برای حضور و تعامل کمتر شود و زنان بتوانند با شبکه‌ها و گروه‌های متعدد در سرتاسر جهان ارتباط برقرار کنند. دوم، امکان کنترل و ویرایش هویت دیجیتال، امنیت و حریم خصوصی بیشتر و آزادی در بازنمایی هویت‌های متنوع را فراهم می‌کند.

ویژگی دیگر، تعامل غیرهمزمان و قابل مدیریت است. زنان می‌توانند محتوا تولید و منتشر کنند و بازخورد مخاطبان را بدون فشار زمان واقعی مدیریت کنند. این امر به آن‌ها فرصت می‌دهد که نمایشی مطلوب از خود ارائه دهند، نقش‌ها و سبک زندگی متفاوتی تجربه کنند و از طریق فضای سایبر به تقویت مهارت‌های اجتماعی و فرهنگی خود بپردازند.

پیشنهاد‌های پژوهش

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که فضای سایبر تأثیر چشمگیری بر هویت دیجیتال، مشارکت اجتماعی و فعالیت‌های اقتصادی زنان نسل Y دارد. بر این اساس، نهادهای دولتی و بخش خصوصی باید برنامه‌های آموزشی جامع سواد رسانه‌ای ارائه کنند که مهارت‌های ارزیابی محتوا، مدیریت اطلاعات دیجیتال و حفظ حریم خصوصی را در بر گیرد.

برای تقویت استقلال اقتصادی و تساوی فرصت‌های شغلی، فراهم کردن دوره‌های آموزشی، تسهیلات مالی و پشتیبانی فنی برای ورود زنان به کسب‌وکارهای دیجیتال و کارآفرینی آنلاین ضروری است.

با توجه به آسیب‌پذیری زنان در فضای مجازی، تدوین چارچوب‌های قانونی واضح و حمایت‌های حمایتی در زمینه آزارهای مجازی، نقض حریم خصوصی و ایجاد سامانه‌های گزارش‌دهی و مشاوره آنلاین، امنیت روانی و اجتماعی آنان را بهبود می‌بخشد.

نهادهای فرهنگی و آموزشی نیز می‌توانند با حمایت از زنان متخصص در حوزه‌های علمی و فرهنگی، زمینه حضور فعال‌تر آنان در رهبری فکری و مدیریت جامعه‌های مجازی را فراهم کنند و نفوذ مثبت زنان در فضای عمومی دیجیتال را تقویت نمایند.

پیشنهادهای کاربردی

بر پایه یافته‌های پژوهش، نهادهای فرهنگی، آموزشی و سیاست‌گذاران می‌توانند اقدامات زیر را اجرا نمایند: بر اساس این‌که زنان نسل Y در استفاده مؤثر از فضای سایبر نیازمند مهارت‌های ارزیابی محتوا و حفظ حریم خصوصی هستند، نهادهای آموزشی می‌توانند مدرک یا گواهینامه‌ای برای دوره‌های سواد رسانه‌ای به صورت اجباری یا اختیاری در رشته‌های مرتبط معرفی کنند.

با توجه به اهمیت تسهیل ورود به کسب‌وکارهای آنلاین، کارآفرینان و نهادهای دولتی می‌توانند دوره‌های مختص زنان، شامل مدیریت فروشگاه اینترنتی، دیجیتال مارکتینگ و تحلیل داده‌های بازار را ارائه دهند.

دولت می‌تواند قانون واضحی برای مقابله با آزارهای مجازی، سوءاستفاده از اطلاعات شخصی و نقض حریم خصوصی تدوین و گسترش بخشی از این قانون به منظور حمایت از زنان باشد.

فایروال‌های شخصی و اپلیکیشن‌های هشداردهنده باید به صورت گسترده در دسترس زنان قرار گیرند؛ سامانه‌های آنلاین برای ثبت شکایات و دریافت مشاوره تخصصی می‌تواند امنیت روانی آن‌ها را افزایش دهد.

پیشنهادهای برای پژوهشگران آتی

برای گسترش پژوهش در این حوزه، به‌طور ویژه نیاز به مطالعاتی چند-نسلی و بین-فرهنگی است که نقش حضور مستمر زنان در فضای سایبری را بر هویت دیجیتال، شناخت اجتماعی و الگوهای رفتاری آنان بررسی کند.

تجزیه و تحلیل تفاوت‌های نسلی (از نسل X تا Y) همراه با اثرات فرهنگی و اجتماعی در کشورهای مختلف می‌تواند به روشن شدن روندهای نوظهور فرهنگی زنان در عصر فناوری کمک نماید.

مطالعات طولانی‌مدت و موردی به‌ویژه در حوزه‌های کارآفرینی دیجیتال، سلامت روانی و حریم خصوصی قابلیت ارائه داده‌های تجربی و معتبر برای ساخت مدل‌های نظری و کاربردی پیشرفته در ارتباطات دیجیتال و علوم اجتماعی را افزایش می‌دهد.

منابع

- حسینی، زینب السادات و ابراهیم زاده، مهرناز. (۱۴۰۳). واکاوی تأثیر فضای مجازی بر هویت زنان در جامعه اسلامی و راهکارهای برون رفت. اندیشه سیاسی در اسلام، ۱۱(۴۰)، ۲۷-۱۳۹۵۵۰. doi: 10.22034/jpti.2025.500978.1395
- رضیعی، مهتاب، رحمانی خلیلی، احسان و شکریگی، عالیبه. (۱۴۰۲). واکاوی برساخت معنایی سبک زندگی زنان نسل وای شهر تهران. فصلنامه علمی مطالعات فرهنگ - ارتباطات، ۲۴(۶۲)، ۲۰۵-۳۶۷. doi: 10.22083/jccs.2023.385683.3710

References

- Hosseini, Z. S., & Ebrahimzadeh, M. (2024). Analyzing the impact of virtual space on women's identity in Islamic society and strategies for resolution. *Political Thought in Islam*, 11(40), 27-50. <https://doi.org/10.22034/jpti.2025.500978.1395> [In Persian].
- Razie, M., Rahmani Khalili, E., & Shekarbeigi, A. (2023). Analyzing the semantic construction of the lifestyle of Generation Y women in Tehran. *Culture-Communication Studies*, 24(62), 205-236. <https://doi.org/10.22083/jccs.2023.385683.3710> [In Persian].
- Cocking, D. (2008). Plural selves and relational identity: Intimacy and privacy online. *Information technology and moral philosophy*, 123-141.
- Dahlberg Lincoln (2018) *The Internet and Democratic Discourse: Exploring The Prospects of Online Deliberative Forums Extending the Public Sphere*, Pages 615-633 | Published online: 07 Dec 2018, <https://doi.org/10.1080/13691180110097030>
- Deuze Mark (2011) *Media life. Media (2011) Culture & Society*, 33 (1) (2011), pp. 137-148, doi/10.1177/0163443710386518
- Dommett Katharine & Verovšek Peter J. (2021) *Promoting Democracy in the Digital Public Sphere: Applying Theoretical Ideals to Online Political Communication*, Pages 358-374 | Published online: 16 Sep 2021, <https://doi.org/10.1080/13183222.2021.1955206>

- Hjarvard S. (2013), *The mediatization of culture and society*, Routledge, New York, Google Scholar, <https://doi.org/10.1177/0267323104040696>
- Kim, D. A., Hwong, A. R., Stafford, D., Hughes, A., O'Malley, J., Fowler, J. H., & Christakis, N. A. (2015). Social network targeting to maximise population behaviour change: A cluster randomised controlled trial. *The Lancet*. doi:10.1016/S0140-6736(15)60 [Crossref], [Google Scholar]
- Rakshikar, N.N., 2015. Application of Web 2.0 in Academic Libraries: A Study of College Libraries in Mumbai. *International Journal of Advanced Research*, 3(7), pp.768-777.
- Razie, M., Rahmani Khalili, E., & Shekarbeygi, A. (2024). The analysis of the individualistic lifestyle of women (Case study: Y generation in Tehran). *Sociology of Culture and Art*, 6(3), 146-158.
- Regina Duthely (2017) *Black Feminist Hip-Hop Rhetorics and the Digital Public Sphere*, Pages 202-212 | Published online: 28 Jul 2017, <https://doi.org/10.1080/1358684X.2017.1310458>
- Schulz W. (2004) *Reconstructing mediatization as an analytical concept*, *European Journal of Communication*, 19 (1) (2004), pp. 87-101, <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-0000441791&origin=inward&txGid=80d476748cc4f1f962ba568872e01213>
- Slane, A. (2007). *Democracy, social space, and the internet*. *U. Toronto LJ*, 57, 81.
- Smith, K. P., & Christakis, N. A. (2008). Social networks and health. *Annual Review of Sociology*, 34, 405–429. doi:10.1146/annurev.soc.34.040507.134601 [Crossref], [Web of Science ®], [Google Scholar]
- Tasnim, M., Tasnim, M., Laila, S., Tabassum, T., & Al Haque, S. (2025). *Determining cybersecurity awareness and human-cyber behaviour in Bangladeshi women: Addressing factors, risks and overcoming knowledge disparities* (Doctoral dissertation, BRAC University).
- Trenz Hans-Jörg (2019) *Digital Media and The Return of The Representative Public Sphere*, Pages 33-46 | Published online: 10 Nov 2019, <https://doi.org/10.1080/13183222.2009.11008996>
- Valente, T. (2003). Social network influences on adolescent substance use: An introduction. *Connections*, 25(2), 11–16. Retrieved from http://www.insna.net/PDF/Connections/v25/2003_I-2-3.pdf [Google Scholar]